

Memo Advies Gezondheidsraad over 5G en gezondheid laat nog vragen open

Verantwoording	Deze beschrijving geeft een eerste indruk . Indien er behoefte is, bijvoorbeeld vanwege vragen uit de samenleving of media, kan deze eerste indruk uitgewerkt worden tot een met alle deelnemers afgestemde Kennispлатформreactie.		
Datum	2 september 2020	Bijlagen	-
Opsteller	Kennispлатформbureau	Referentie	KP EMV 20200902

Aanleiding

De commissie Elektromagnetische velden van de Gezondheidsraad heeft het advies gepubliceerd over de mogelijke gezondheidseffecten van elektromagnetische velden met frequenties die voor 5G bedoeld zijn [1]. Dit advies is opgesteld naar aanleiding van vragen van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer. Kamerleden ontvangen signalen uit de maatschappij over (inter)nationale onderzoeken en rapporten die tot verschillende conclusies komen die niet altijd eensluidend zijn als het gaat om elektromagnetische velden en gezondheid [2].

Eerste indruk

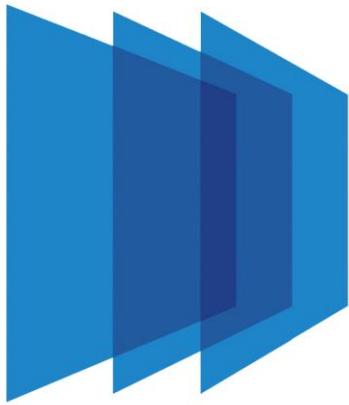
De commissie heeft alleen gekeken naar de samenhang van blootstelling aan elektromagnetische velden met frequenties die voor 5G bedoeld zijn, met de *potentie* om de gezondheid te schaden. De commissie kan daarom geen antwoord geven op de vraag of blootstelling aan elektromagnetische velden met 5G-frequenties daadwerkelijk gezondheidsrisico's oplevert. Dit advies is te beschouwen als een eerste stap in de risicobeoordeling van 5G.

De commissie concludeert dat een samenhang tussen potentiële gezondheidsschade en blootstelling aan 5G-frequenties die ook voor 2G, 3G, 4G en wifi worden gebruikt niet is aangetoond en ook niet waarschijnlijk is. Dat geldt ook voor een verhoogd risico op kanker, verminderde mannelijke vruchtbaarheid, slechtere zwangerschapsuitkomsten en geboortefwijkingen. Deze risico's zijn echter niet uit te sluiten. De commissie acht het verder waarschijnlijk dat blootstelling samenhangt met veranderingen in elektrische activiteit in de hersenen. Het is niet bekend wat dit voor de gezondheid betekent. De commissie doet geen uitspraak over de potentie tot gezondheidsschade van de 5G-frequenties rond 26 GHz omdat daarnaar nog nauwelijks onderzoek is gedaan.

Omdat de lagere frequentiebanden voor 5G (tot 3,5 GHz) al jaren voor telecomtoepassingen en wifi in gebruik zijn, zonder dat dit tot bewezen gezondheidsschade heeft geleid, ziet de Gezondheidsraad geen reden om gebruik van deze frequentiebanden te stoppen of te beperken. De commissie adviseert hierbij om de nieuwste blootstellingslimieten van ICNIRP te hanteren. Daarnaast adviseert de commissie vanwege de niet uit te sluiten gezondheidsschade om uit voorzorg blootstelling zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden en daarnaar meer onderzoek te doen.

Voor de frequenties rond 26 GHz adviseert de commissie te wachten met ingebruikname tot er meer onderzoek naar is gedaan.

Het Kennispлатформ ziet vooral het advies om te wachten met ingebruikname van de frequenties rond 26 GHz als nieuw element. Het Kennispлатформ onderschrijft de noodzaak van meer onderzoek hiernaar. Het Kennispлатформ vraagt zich af of verder onderzoek naar de schadelijke effecten die niet zijn uit sluiten bij de huidige lagere frequenties tot duidelijker conclusies zal leiden. Onderzoek naar de gevolgen van de introductie van 5G voor de blootstelling acht het Kennispлатформ zeker nuttig.

Achtergrond

Dat de commissie van de Gezondheidsraad nog niet alle vragen van de Tweede Kamer kan beantwoorden heeft vooral te maken met de beperkte tijd die de commissie had waardoor ze geen uitgebreide analyse van de wetenschappelijke gegevens kon uitvoeren. De commissie heeft alleen kunnen kijken naar de potentie tot gezondheidsschade, maar niet bij welke blootstellingsniveaus gezondheidsschade optreedt en of er wellicht een drempelwaarde is waaronder geen schade optreedt. Ze verwijst daarvoor naar de WHO die een dergelijke analyse aan het uitvoeren is en die in 2022 afgerond moet zijn. Als het WHO-rapport aanwijzingen bevat voor schadelijke effecten onder de huidige blootstellingslimieten, dan zou dat kunnen leiden tot een aanscherping van die limieten.

Het is vooral nuttig om onderzoek te doen naar de nieuwe frequenties van 5G rond 26 GHz, omdat hierover weinig bekend is.

Onderzoek naar de blootstelling aan de lagere frequenties is nuttig om een antwoord te kunnen geven op de vraag of die verandert door de introductie van 5G. Het kan ook inzicht bieden in de effectiviteit van maatregelen om de blootstelling zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden. Het is belangrijk daarbij te proberen onderscheid te maken tussen mensen die wel en geen gebruik maken van 5G. Dat is van belang omdat er in Nederland een groep mensen is die de wens heeft om niet of zo min mogelijk aan 5G te worden blootgesteld.

De blootstelling aan alle frequenties die voor 5G bedoeld zijn, moet onder de blootstellingslimieten blijven. Hoewel de elektromagnetische velden van 5G-frequenties al wel gemeten en aan de blootstellingslimieten getoetst kunnen worden, wordt er nog gewerkt aan een internationaal erkende meetmethode voor 5G.

Referenties

[1] Gezondheidsraad. 5G en gezondheid. Den Haag: Gezondheidsraad, 2020; publicatienr. 2020/16
<https://www.gezondheidsraad.nl/actueel/nieuws/2020/09/02/geen-bewijs-dat-5g-gezondheid-kan-schaden-onderzoek-nodig>

[2] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 27 561, nr. 47
(<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019Z20675&did=2019D43233>).